KADI ŞÜREYH (radıyallahü anh)

Tabiînin büyüklerinden. Künyesi Ebû Umeyye'dir. 79 (m. 713)'de vefât ettiği rivâyet edilir. Babasının ismi Hâni idi. Hâni, kabilesi nâmına elçi olarak Medine'ye gelmişti. Resûlullah'ı görünce müslüman oldu. Resûlullah (aleyhisselâm) ona Ebû Şüreyh ismini vermiştir. Kinde kabilesindendir. Kâdı Şüreyh'in sahabilerden olduğuna dair rivâyetler varsa da doğrusu Tabiînden olduğudur.

Hazreti Ömer, Hazreti Ali ve İbn-i Mes'ûd'dan (r.anhüm) hadîs-i şerîf rivâyet etti. Şa'bî, Nehâî, Abdülazîz bin Refî, Muhammed bin Sîrîn ve başkaları da ondan hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Kırk yaşında, Hazreti Ömer tarafından Kûfe'ye kadı (hakim) yapıldı. Hadîs ve fıkıh ilminde büyük âlimdi. Basra'da bir sene kadar kadılık yaptı. Sonra, Hazreti Osman, Hazreti Ali, Hazreti Muâviye ve sonrakiler tarafından da Kûfe kadılığında bırakılmıştır. Aralıksız 60 seneden fazla kadılık yaptığı bildirilir. Hüküm verme konusunda çok bilgili ve pek âdil idi. Haccâc kendisini kadı yapmak istedi ise de kabûl etmemiştir. Yetmişdokuz senesinde (m. 698) yüzyirmi yaşının üzerinde iken vefât etti.

Kâdı Şüreyh hazretlerinin rivâyet ettiği hadîs-i şerîfler.

Hazreti Ali zırhını kaybetmişti. Onu aradı, fakat bulamamış, Kûfe’ye gelmişti. Zırhını bir yahudinin elinde gördü. Hazreti Ali yahudiye, “Ey yahudi! Bu zırh benimdir. Onu ne sattım, ne de kimseye verdim. Sende nasıl oluyor?” buyurdu. Yahudi de hayır bu, benim zırhım diye cevap verdi. O zaman Hazreti Ali, gel kadıya gidelim buyurdu. İkisi beraber Kâdı Şüreyh’in yanına gittiler. Hazreti Ali, Şüreyh’in yanına oturdu. Yahudi ise Şüreyh hazretlerinin karşısına oturdu. Hazreti Ali buyurdu ki: “Eğer hasmım (mahkemelik olduğum şahıs) zımmî (gayri müslim vatandaş) değil de, müslüman olsaydı, mecliste onunla beraber otururdum. Bu zımmî ile beraber oturmayışımın sebebi şu: Resûlullah’dan (aleyhisselâm) işittim. Buyurdular ki: “Allahü teâlâ, onları aşağıladığı gibi, siz de onları aşağılayınız, hor ve hakîr tutunuz.” Diğer bir rivâyette! Eğer mahkemelik olduğum kişi, müslüman olsaydı, onunla yanyana otururdum. Fakat Resûlullah’dan (aleyhisselâm) işittim: “Bir mecliste onlarla yanyana, eşit olarak oturmayınız. Onları en dar yerlere sıkıştırınız. Eğer size söverlerse, onlara vurunuz. Onlar da size vururlarsa, öldürünüz” buyurdular. Kâdı Şüreyh dedi ki: “Ey mü’minlerin emiri! Buyurun. Konuşun. Hazreti Ali: “Yahudinin elindeki zırh benim. Onu birisine ne bağışladım ve ne de sattım. Şüreyh “Ey yahudi, sen ne dersin?” Yahudi: “Bu zırh benim ve şimdi de benim elimdedir.” Şüreyh: Ey mü’minlerin emiri! Delîl gösteriniz. Hazreti Ali: Âzâdlı kölem Kanber ve oğlum Hasan, o zırhın benim olduğuna şahiddirler. Şüreyh hazretleri: Oğulun babaya şahidlik etmesi caiz değildir. Hem Cennetlik bir kişinin şahitliği de caiz olmaz. Resûlullah (aleyhisselâm) buyuruyor ki “Hasan ve Hüseyin Cennetlik gençlerin efendileridir.”Bu konuşmaları dinleyen yahudi: Mü’minlerin emiri beni kendi hakimine götürdü. Ancak hakimi onun aleyhine hüküm verdi. Böyle bir adâleti ancak hak bir dine inananlar yapabilir dedi ve şehâdet kelimesini “Eşhedü enlâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh” (Allahü teâlâdan başka ilâh yoktur. Muhammed (aleyhisselâm) Allahü teâlânın kulu ve resûlüdür, Peygamberidir.) söyleyerek, müslüman oldu. Sonra şöyle dedi: Ey mü’minlerin emiri, bu zırh senin zırhındır. Senin devenden düşmüştü de, onu ben almıştım, dedi. Sonra Hazreti Ali, Nehrevan’a Haricîlerin üzerine giderken bu zat da onunla beraber gitti. Orada şehîd oldu.

Kâdı Şüreyh hazretleri Hazreti Ömer’den rivâyet ettiği, hadîs-i şerîfte; Resûlullah (aleyhisselâm) şöyle buyurdu: “Bir genç, dünyâ lezzetini ve oyununu bırakır, gençliğine rağmen Allahü teâlâya tâate (beğendiği şeylere) yönelirse, Allahü teâlâ, ona yetmiş iki sıddîk sevâbı verir. Sonra şöyle buyurur: “Ey şehvetini (nefsinin arzu ve isteklerini) benim rızam için terk edip, gençliğini benim beğendiğim işlerde harcayan genç! Sen, benim yanımda meleklerimden birisi gibisin.”

Hazreti Ömer’den bildiriyor: “Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdular ki: “Ey Âişe! Dinlerini parça parça edip, doğru yoldan ayrılanlar, bid’at ve heva (nefsinin arzu ve istekleri) sahibleri, bu ümmetin sapıklarıdır. Yâ Âişe, her günah sahibi için tevbe vardır. Ancak, bid’at ve heva sahibleri, benden uzaktır, ben de onlardan uzağım.”

Kâdı Şüreyh (radıyallahü anh) buyuruyor ki Kûfe çarşısında Hazreti Ali ile beraber idik. Etrâfındakilere bir şeyler anlatan bir vaizin yanına vardık. Orada durduk. Hazreti Ali vaize: “Sana bir şey soracağım. Bakalım bu suâlin içinden çıkabilecek misin.” buyurdu. Vaiz, “Buyurun, Ey Mü’minlerin Emîri, istediğinizi sorun” dedi. Hazreti Ali, “Îmânın devamı ve yerleşmesi ve silinip yok olması nelerle olur.” diye sordu. Vaiz bu soruya şöyle cevap verdi: îmânın kuvvetlenip, devam etmesi, vera’ (şüphelilerden kaçınmak), yok olması da tama’ (dünyâ lezzetlerini haram yollardan aramakla) ile olur. Hazreti Ali bu cevaptan memnun oldu.

Kâdı Şüreyh hazretlerine, bu kadar çok ilmi nasıl elde ettin, diye sorduklarında: “Âlimlerle görüşerek elde ettim. Birbirimizden karşılıklı istifâde ettik” buyurmuştur. Kâdı Şüreyh hazretleri ayağından rahatsız idi. Üzerine bal sürdü. Sonra güneşte oturdu. Yanına ziyâretçiler geldi. Dediler ki: Kendini nasıl buluyorsun? Kâdı Şüreyh iyiyim, dedi. Ziyâretçiler ayağını bir de tabibe gösterseydin dediler. “Gösterdim” dedi. Tabib ne söyledi, dediler. İyi olacağını söyledi, dedi.

“Zalimler cezalarını, mazlûmlar da Allahü teâlâdan yardım beklerler.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Vefeyât-ül-a’yan, cild-2, sh. 460

2) Tabakât-ı İbn-i Sa’d, cild-6, sh. 131

3) Hilyet-ül-Evliyâ, cild-4, sh. 172

4) Tezkiret-ül-Huffâz, cild-1, sh. 59

5) İkd-ul-ferîd, cild-1, sh. 89

6) El-A’lâm, cild-3, sh. 161

7) Şezerât-üz-zeheb, cild-1, sh. 85

8) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye, sh. 1074

9) Eshâb-ı Kirâm, sh. 355